

Esterházy Péter urizálásról, hagyományokról és gyávaságról

A vereség

Nem csak a hazugság az, ami miatt annyira fölháborító a harácsolás és az urizálás, a sokmillió Porsche, a kormány Várba költözése, a gyerek nevére íratott ingatlanok, a „széles körű családi összefogás”. A gög, az arrogancia, a dölyf és a pökhendiség az erő képzetét kelti, pedig csak bizonytalanságból és gyávaságból fakad – helyezi tágabb dimenzióba a politikusok parvenü életmódját „amúgy magyar író, republikánus” szerzőnk.

MOSTANSÁG RENDRE és nagy indulattal és kajánul említjük föl a hatalmi urizálás nevetséges és fölháborító példáit, a parlamenti viszonyoknak megfelelően, értelem-szerűen főként jobboldali eseteket hozva, most ezek látszanak jobban. (És nem is szimmetrikusan működik jobb és bal – de a különbségek mellett más hasonlóságok is vannak.) Régóta benne van a fülemben Moldova verhetetlen tizenegye, Tirnauer / Ásó-Kapa / Steinitz-Jascák-Podhola / Sipőcz-Kohn Géza-Halász-Vadász-Madarász. A fentiek szerint most valami ilyesmi szólhat a magyar fülekben: Szijjártó / Kósa-Kósáné / Vida-Mészáros-Habony / Giró-Szász-Lázár-Halász-Vadász-Madarász.

Osztozom az indulatban és kajánságban, de munkahipotézisként nyugodjam meg.

Első lépésben tekintsünk el a nevenemtől (én úgysem tudok), a, hogy úgy mondjam, történelmi dimenzióktól, vagyis nem mint majdnem-gróf úrné (sose úgy), nem mint sarj. Noha attól tartok, valami ilyesmi is sunnyogott a megtisztelő fölkérés mögött. Érthető. Érthető félreértés, gondolván, hogy az arisztokrácia és a forma kéz a kézben járnak, mint... mint... ezer példa volna Goethe és Schillertől Fancsikó és Pintán át Orbán és Simicskáig. Ja és Stan és Pan.

De hát nem vagyok arisztokrata, ma Magyarországon, ha valaki nem tudná, nincsen arisztokrácia, nincsenek arisztokraták (legfőljebb látogatóban). Olyanok vannak néhányan, kiknek az apjuk, nagy-

apjuk (és így tovább egy ideig) arisztokrata volt. Én is ilyen vagyok. Amúgy magyar író, republikánus.

Menjünk tovább a nagy, közös nincsünkben: Urak sincsenek, úrinők sincsenek. A polgárokat egy kezemen meg tudnám számolni. Általános formátlanság hona hazánk. Soha nem álltunk nagyon jól, a formák mindig nagyon közel voltak a formalitáshoz, közel a saját ürességükhöz. Lásd pl. Horthy-korszak.

Van új harács és uriz. Ez azonban egyáltalán nem meglepő, az ellenkezője volna az. Hogy első generációk úgy viselkedjenek, mintha már régóta... régóta gazdagok volnának, a hatalomban volnának, és nagy könyvtárak volna eleve, egyáltalán, mint ha örökölték volna valamit.

De semmit, úgy érte, semmi használható. Elindultak, és nem volt semmijük, csak a tehetségük, az erejük, a kitartásuk, és persze ezek árnyékos változatai, a bír- vágy, a kíméletlenség, az önzőség, a törte-

Pofátlan ügyek

- A Lázár gyerekek nevére íratott szőlőbirtokok, 60 milliós budai lakás, a miniszter luxuskarórája, az autójára szerelt lézerblokkoló;
- több tíz- és százmilliós házak, lakások ismeretlen forrásból (Szijjártó Péter, Lázár család, Kósa Lajos neje);
- Rogán Antalnak a vagyonynyilatkozata szerint időről időre „bővülő” Pasa lakóparki lakása, 600 ezer forintos Louis Vuitton hátizsákja;
- vadászgató politikusok (Semjén Zsolt, Lázár János, Pintér Sándor, Polt Péter); Semjén javaslatára még a vadászati törvényen is könnyítettek;
- Mészáros Lőrinc felcsúti gázszelő-polgármester, a miniszterelnök barátja hirtelen jött meggazdagodása és az, hogy egymilliárdos osztalékot „felejtett ki” a vagyonynyilatkozatából;

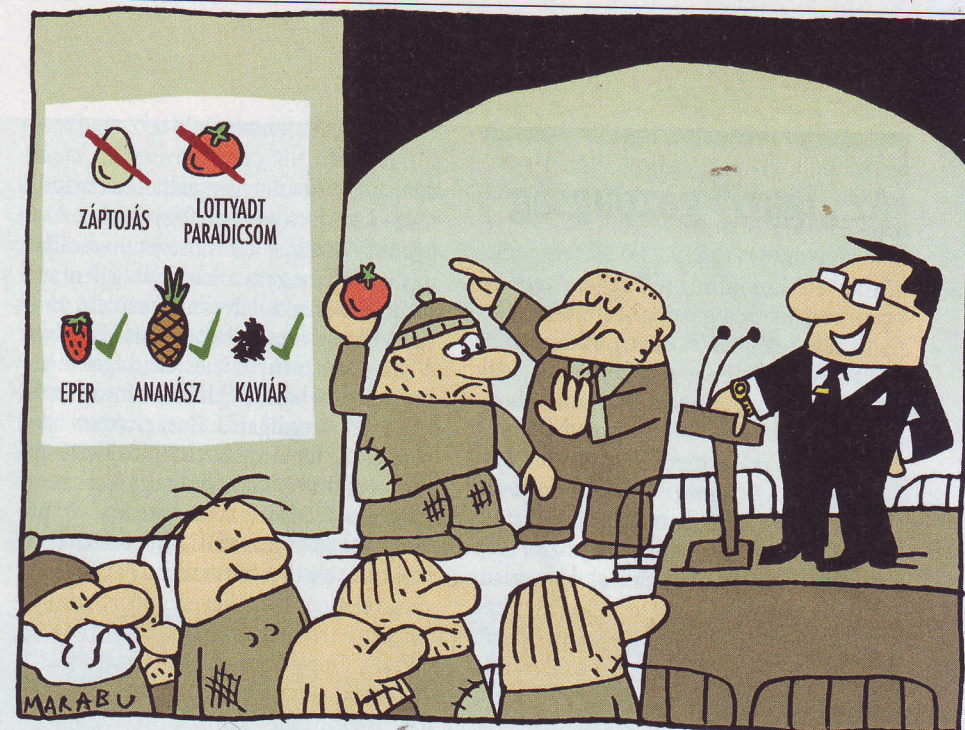
- luxusutazások: Lázár János londoni útja (amikor rajtakapták, visszafizette a kétmilliós utazási és szállodaköltséget a közkasszába), Kósa Lajos Új-Zélandra utazott Rolling Stones-koncertre; az útra egy tévéstáb is elkísérte;
- luxusautók (Habony Árpád, Papcsák Ferenc nem luxusnak mondott Chryslere), politikusfeleségek luxusverdái;
- az MSZP-s Simon Gábor eltitkolt százmilliói;
- Giró-Szász András 1 milliárdos vagyona, jachtja;
- az V. kerületi jegyző 980 eurós cipője, Habony milliós outfitjei;
- Orbán Ráhel lakodalma, majd széles körű nyomozás az ott eltűnt mobiltelefon ügyében;
- a budai Vár kormányzati „bevétele” (a Táncszínház épületének kiürítése és átengedése a Miniszterelnökségnek; reprezentatív épületeknek az MNB költségére elszámolt megvásárlása a Várban).

tés, rámenősség és gátlástalanság. Ez nem volt a 16. században sem másképp.

Urizálni nem úri dolog. De mi az, hogy úri? (Vajon értelmes kérdés ez ma egyáltalán?) Valami homályos formaérzék-szerűség. Például az erkölcsshöz is csupán így van köze, úriember ilyet nem tesz. (Igaz, ha arra gondolunk, hogy ún. úriemberek mi mindent elkövettek, akkor azt kell mondjuk, hogy az úriember nem a következetességéről ismerszik meg.) Viszont honnan a véres bánatból volna itt valakinek is formaérzéke, eltekintve azoktól, akiknek van? Mert személyes kivételek mindig vannak, nincsenek urak, de néhányat azért ismerünk, úrinőt is (a hölgy szó használata jól mutatja a zavart katyvaszt), polgárság sincsen, de polgárok, elenyésző számban, vannak.

A vadászat, a láthatóan drága, márkás holmik, utazások, lakodalmak, terepjárók – klasszikus újjgazdag-rekvizitumok, az accessoire részei. Mire föl mondhatnánk az újjgazdagnak, hogy legyen régi? A nem nagyon eredeti tőkefelhalmozás korában vagyunk, többé-kevésbé szükségszerűnek tetszik ez az új, talmi kivagyiság. Nincs, mi korlátozza, nincs, mi példa legyen. Ebben a jobboldal kissé kiszolgáltatottabb, hagyománya (de legalábbis az, amit megértett belőle) nem korlátozza abban, hogy össze ne keverje az úrit az urizzal. A baloldalt az övé nagyon is korlátozná, de e korlá-

tok áthágásában nagyon is leleményesnek mutatkozott. (Most épp nem látszik onnan semmi, ez sem.) Amúgy senkit nem érdekel valójában a saját hagyománya (eltekintve attól, hogy ez nem egészen elhatározás kérdése; meg talán nem is igaz ez az érdek telenség, a jobboldal nagyon is tudatosan használja a múltat, a hagyományaink legkönnyebben mozgatható, legvacakabb rétegét: ezt a kurucos önsajnálóst – kettő oda, kettő vissza, s közben megpörgetni a menyecskét!).

Akkor tehát minden rendben, áldjon meg bennünket a szent turul, csillogjanak ama még csak nem is hamis kösöntyűk? Csak az történik, ami történhetik? Hisz számárság vitázni a gravitációs törvényről, hiába törik folyvást a családi porcelán.

TERMÉSZETESEN A LEGKEVÉSBÉ SINCSEN minden rendben. Bevallom, hogy reflexből, mélymagyarból, majdnem így folytattam: sőt alig van valami az országban, ami rendben volna, így csatlakoztam volna a nagy ▶

Álságos magyarázatok

„Én nem akarom ebből a kormányzából ki-rekeszteni azokat a fiatalokat, akik jómódú családból származnak (...) Urizálás az, amikor valaki magamutogató. Ezek az emberek nem azok” – Orbán Viktor a Blikknek.

„Már nem fér bele, hogy egyes kormánypárti politikusok drága utazásokra menjenek vagy sokmilliót házat építsenek” – Pokorni Zoltán a Hír Tv-nek.

„Érdemes lenne arról is higgadtan, nyugodtan beszélni, miért ítéli meg úgy a közvélemény, hogy 25 évvel a félresikerült rendszerváltozás után tehetőssé lenni eleve csak tisztességtelenül lehet. Vetem fel ezt úgy, hogy politikus létemre nem tartozom azon kisebbségbe, amely vagyonokat halmozott fel” – Kövér László Pokorni szavaira reagálva az MTI-nek.

„A »plebejus kormány« nem azt jelenti, hogy a kormánytagok plebejusok” – L. Simon László.

„Ami fele most megyünk, az már teljesen ab-

szurd, hogy politikusok órájával foglalkozunk, és innen már csak egy lépés az, hogy nem csak azt nézzük meg, hogy egy politikus öltönye hány ezer forint, (...) hogy hova megy nyaralni, sielni, a gyereke milyen ruhában jár, hogy a gyerekének miért van 3 ezer forinttal drágább kabátja, mint a másik gyerekének” – L. Simon László a Hír Tv Versus című műsorában.

„Mindennek a titka a munka, a szorgalom, a hozzáállás” – Mészáros Lőrinc felcsúti polgármester a saját meggazdagodásáról az RTL Klubnak.

„Nem ezért mentünk ki a Békemenetekre. Nem ezért szerveztünk polgári köröket. Nem azért álltunk ki mellettetek minden fórumon, hogy ti meggazdagodjatok” – Bencsik Gábor, a Magyar Krónika főszerkesztője.

„Az egészséges önkritika és önkorrekció a hatalmat gyakorlók részéről bölcsességre utalhat. De amikor a külföldi pénzből megvett égő fáklyákat dobják házainkra, rosszul jön az olaj a tűzre” – a Civil Összefogás Fórumot vezető Csizmadia László válasza Bencsiknek.

„A nagy mecénás földbirtokosokhoz képest nekem kevés földem van (...) Löttem szarvasbikából gímet, dámot, vaddisznót, muflont, apróvadakat. A kedvencem mégis az első szarvasbikám, amely selejt bika volt, így inkább az elejtés módja miatt emlékezetes. Húsz percig tartott, mire 100 métert kúszva becserkésztem. Fantasztikus érzés volt az elejtése” – Györfly Balázs Fidesz-képviselő, agrárkamara-elnök a HVG-portréban.

„Én soha nem szégyelltem, hogy mim van, dolgozom keményen (...) Aki nem vitte semmi-re az életben, az annyit is ér, ezt tudom mondani. Annak annyi az élete. Ez az én véleményem” – Lázár János, még hódmezővásárhelyi polgármesterként.

„Korábbi megtakarításokból és családi összefogással tudtuk megvenni a házat” – Szijjártó Péter a 167 millió forintos, úszómedencés háza megvásárlását magyarázva a köztvé Híradójában.

„A lakást családi összefogással sikerült kigazdálkodni” – Lázár János a fiának vásárolt 60 milliós budai lakásról.

Az „igazi” gazdagság

„Alapvető különbség a meggazdagodott politikusok és a gazdag vállalkozók között, hogy utóbbiakra nem igazán jellemző a mohóság. Nem a gyors meggazdagodás vágya hajtja őket. Tudatában vannak, hogy nem egy-két ciklus alatt kell biztosítaniuk saját és hozzátartozóik egzisztenciáját. A hosszú távra tervezés másik fontos motívációja, hogy azt a tudást és tapasztalatot, amely a jólétüket megalapozta, igyekeznek átadni utódaiknak, akik a családi vállalkozás vezetőiként idővel a helyükbe léphetnek” – így összegezte tapasztalatait a HVG-nek Laki Mihály, aki Szalai Júliával közösen már a kilencvenes évek közepe óta kutatja a felső nem is tízezerbe, hanem inkább ezerbe tartozók életét. Megállapításainak különös súlyt ad, hogy nem egy adott pillanat gazdagjait vették górcső alá, hanem a mintában szereplőket tíz év elteltével újra felkeresték, így tudósításuk sokkal hitelesebb képet ad a gazdagok világáról. Elemzésük annyiban mégsem tekinthető reprezentatívnak, hogy eleve kizárták vizsgálódásuk alanyai közül azokat, akik milliárdjaikat piszkos úton, például a jogszabályok kijátszásával szerezték. Azokra az „igazi” gazdagokra koncentráltak, akik munkájuk, üzleti tevékenységük révén – azaz nem az állam kegyeltjeiként, a pályázatok kedvezményezettjeként – érték el anyagi sikereiket.

Mi a legjellemzőbb ezekre a nem a kapcsolataik, pozícióik révén nagy vagyonnal szert tett magyarokra? Szembetűnő pél-

dául, hogy – bár megengedhetnék maguknak – kerülik a pazarló fogyasztást. A vagyonos elit tagjai a minőséget preferálják ugyan, de a rongyrazó kivagyiság nem az ő világuk. Bár tekintélyes alapterületű, minden kényelemmel ellátott családi házban élnek, a száztornyos ízléstelenségekre hiába is keresne bárki példákat az ingatlanaik küllemét vizsgálva. Garázsukban nem sorakozik tucatnyi luxusautó. Kettő-három is csak azért van, mert egyiket a munkához használják (azt gyorsan le is strapálják), a másik szórakozási és reprezentációs célokat szolgál. A harmadik a párjuké, aki még véletlenül sem keverendő össze a szoláriumbarba, hidrogénszöke „plázacákkal”. A csilli-villi autók vásárlásának elsősorban nem a pénz szab határt, hanem – a jó ízlés mellett – annak a belátása, hogy Magyarországon nem tanácsos az utcán több száz milliós luxusverdákkal villogni, nyilvános helyen parkolni, mert annak kárisztolása vége.

Bejárónő, bébiszitter minden gazdag családban van, de népes szolgálodat a milliárdosok zöme nem szívesen lát maga körül. Többségük amúgy sem él extravagánsan. Bár otthonukban minden megvan, a legkorszerűbb kutyáktól az automatikákkal működtetett háztartási berendezésekig, a pénzköltésben az is visszafogja őket, hogy inkább fektetnek akár kockázatos üzletekbe, semmint hogy értelmetlen dolgokra költsenek. Megengedőbbek, ha a hobbiukról, illetve gyűjtőszendélyükről van szó. A régi tárgyak, borok, műkincsek beszerzése azonban ritkán számít üzleti döntésnek, mivel

az efféle vagyontárgyakat nem a későbbi továbbértékesítés céljából szerzik meg. Vagy ha igen, időközben beleszeretve már csak nehezen tudnak megválni tőlük.

A leggazdagabb háztartások kiadási szerkezetében két területen mutatható ki az átlagot messze meghaladó költekezés: a saját és a családtagjaik egészségét szolgáló kiadásokban, illetve a gyermekek taníttatásában. A külföldi iskolákra például nem sajnálják a pénzt.

Míg az ezredvégi vizsgálat idején a megkérdézettek nyíltan, olykor kifejezetten büszkén beszéltek politikai kapcsolataikról, ez mára gyökeresen megváltozott. A legtöbben azt állítják, hogy távol vannak a politikától, nem is érdekli őket, nem várnak tőle semmit. Ugyanakkor a minden kis üzleti sikerben az „extraprofitot” felfedezni vélő kormányzati politikára adott válaszként a leggazdagabbak – akik korábban jelentős adományokkal segítettek például a roma gyerekek felzárkóztatását, a mélyszegénységben élők helyzetének javítását, az egészségügyet, a kultúrát – mára e téren feltűnően visszahúzódnak lettek. A sikerekre irigy, a vállalkozókkal szemben ellenséges közhangulat hatása, hogy épp azok, akiknek az anyagi helyzete megengedné, hogy önkéntes hozzájárulásukkal segítsék fontos társadalmi problémák megoldását, sokszor csak azért kerülnek ezt a terepet, nehogy reflektorfénybe lépve a politika támadásainak keresztütlébe kerüljenek. „Ezt a jelenséget a polgárság halálának is nevezhetjük” – fogalmaznak a kutatók. ■

DOBSZAY JÁNOS

► nemzeti jammerhoz, úgy is mint kis magyar rinyához, hogy itt semmi nem jó, élni is alig lehet, illetve hogy bántják a magyart, de úgyse erre akarok kanyarodni, hanem a hatalomhoz való viszonyunk felé (a menyecskekről majd máskor).

Egyrészt, másrészt. Egyrészt meg vagyunk hatódva a hatalomtól (ebben is van hagyományunk), a nadrágos embertől, akinek legyen is sok nadrágja, hajbókunknak amúgy nem volna értelme. Mellesleg érdekes hungarikum (vagy ez általános?): egy potentátban legyen anyag, legyen testes, ne afféle szélelőbélt zegergény (?). És természetesen legyen, kisztihand, férfi. (Hi-hi: még ha amerikai is...)

Másrészt ezek mind lopnakcsalnakhazudnak, olyan nincs, hogy tisztességgel

meggazdagodni, suskus és kéz kezét mos. Különösen, ha a másik politikai táborba tartozik, akkor aztán minden egyértelmű. Működik a legendás kelet-európai rosszindulat és bizalmatlanság.

Ám nem dicsérni jöttünk a cézárokat. Nem általában az úgazdagokról beszélünk most, hanem a politikai elit viselkedéséről a Louis Vuitton stadionok árnyékában (amely a fény). Egy aranyóra, ha villan, ha nem, nem magában áll. Az aranyóra az nem urizálás, az szép. És hát drága. A vadászat oké. A vadászati törvény szalonka-könnyítő megváltoztatása a nem oké.

Szóval hogy vannak összefüggések, melyek, túl a szokásos, említett demagógián, rámutatnak a hatalmi urizálás valódi

arcára. A hazugság, az arcátlan (vajon ez az előbbi arc?) hazugság az egyik tényező. Kereszténydemokrata szellemiségben kormányunk, hallhattuk. Aki egyetlen ilyen jegyet fel tud idézni, éves HVG-előfizetést kap. (Eredeti áron, sügná a szerkesztő, ha kérdeném.) A közjó szolgálai vagyunk. Ilyenkor azért halljuk a királyi folytatást: A közjó én vagyok. És aztán a sok hablatyolás a szegénység helyzetéről.

Jó bort inni jó – az indulat akkor születik, ha közben vizet prédikálunk. Ki-ki a saját vállalt vagy inkább bejelentett értékrendjét áthágva bukik a legnagyobbat. Ezért, és nem a sokszor megénekelt kettős mérce miatt szól nagyobb egy kereszténydemokrata félrelépés, mint a szabad-szerelem-pártiaké. A valódi értékrendet

közben egyre nehezebb kitudni, azt még talán mondják, hogy polgári párt, de a polgár szót ejtették, maradt a bármivel feltölthető „emberek”, töltik is kuructól labancig, turultól katolikusig mindennel, ami az adott napon épp kelleni látszik. Azeri balta + Tormay Cécile. Melegít Nyirő József, „kinek még a hamvaitól is félnek”, így az okos kövéri szó.

De talán mégsem a hazugság az, ami miatt annyira fölháborító lesz az uriz, a sokmillió Porsche, a kormánynak a Várba költözése (szolgáltató állam?), a gyerek nevére íratott ingatlanok, a „széles körű családi összefogás”. Hanem inkább a gög. Az arrogancia, a dölly és pökhend. Ezek mint a de-

része be is jött. Elbizakodottságuknak van alapja, van mire szerénytelennek lenniük. A korlátlan hazudozásnak azonban mégiscsak az a következménye, hogy a hazudók lassan már nem is tudják, hogy hol is élnek. Belevakulnak a magányukba.

(Az örökség lehetne az önismeret tükré, de nincs örökség. Bizonytalan turkálás van a régi holmik közt, azt gondolva, ez a hagyomány. Pedig ez csak bizonytalanság, személyes és történelmi bizonytalanság. Bizonytalanság és gyávaság. Mert szembenézni a hagyománnyal, az bátorság is. Egész másféle, mint ez a pökhendi vakmerőség. Így lesz a gyávaságból erőfitogtatás. Az erő képzetét kelteni folyto-

gyávaság. Angyal még nem volt ennyire provinciális, mint ott... Aki a hőbörgős látáson változtatni akar, annak ez mind kérdés, mindnyájunknak kérdések ezek, a bizonytalanság, a hagyományhoz való gyávaság és a többi.)

Úgy beszélnek szédülten az ország házában, mint egy nivótlanabb kocsmában, Brüsszlről úgy, mint Moszkváról, Putyinról, mint... már nem is tudjuk, hol tartunk (Sziijártó – tényleg ő a külügyminiszter?, olyan, mint az Andrassy Gyula bácsi? – mint fordított Oszkár: aki nem tudja, de mondja), az USA-ról meg mondjuk úgy, mintha az egy jelentősebb bélyeggyűjtő szervezet volna valahol Alcsút környékéről. Örülnek, hogy

INDEX / HUSZTI ISTVÁN, MTI, TURY GERGELY, STILLER ÁKOS, ORIGO / TUBA ZOLTÁN

mokrácia ellentettje. Nem beszélünk meg semmit senkivel, önmagunkkal sem, tesszük, mert tehetjük, meg vagyunk választva kétharmaddal, akinek nem tetszik, nyalja ki a seggünk. Ha megengedjük. A nemzeti konzultáció után. Előtt. Alatt. Szabad ország vagyunk, ahogy akarni tetszenek.

Az uriz tényleg bagatell, tényleg csak okozat. Kádár nagyon nem urizált, puritánságából azonban semmi jó nem származott, nagyapámék generációját nehéz volt izléstelenesen kapni, ott nem lett hordva világosbarna cipő este 6 után, de sokra evvel se mentünk.

A PÖKHENDISÉG ÉS BARÁTAI eddig jól működtek. A magabiztos pofátlanság az erő képzetét kelti. Az elképzeléseik hatalmi

nosan. [Ez az állandó ellenségkreálás is ebből van, a kommunisták, a kapitalisták, az EU, az USA, a belső, a külső.] Például bátran szembenézni a magyar jobboldali hagyománnyal. E hagyomány árnyoldalaival. A Horthy-korszak árnyoldalaival, például. De nem, mert rettegnek, hogy ezzel saját magukat gyöngíténék. Elfeledve azt a nagyon egyszerű és irgalmatlanul fontos különbséget, hogy a hagyományom nem egyenlő velem, én az a munka vagyok, amit ezen a hagyományon, ezzel a hagyománnyal elvégzek. Csak hát ez a rettegés maga a gyöngeség. Ezért nincs számvetés, ezért nincs valóságos viszony a saját hagyományukkal. Ez a hiány, ez a rettegés öltött testet az angyalos emlékműben; kőbe vésett mentegetőzés, kőbe vésett

nem lépünk keményebben oda, kenjék a demokráciájukat a hajukra stb.; eluntuk.

Innét többféleképp folytatható egy cikk és egy ország. Megyünk bele a semmibe, székek közt a pad alá, és ott nem lesz jó. Uram, lennünk nekünk. Vagy szükségszerűen egy új kezdet előtt állunk – bár itt azonnal a Beckett-anekdotára kell gondolnom: megemlítvén a mesternek, hogy milyen szép is volna ma az idő, kedvesen azt válaszolta, hogy ilyen messze azért ő nem menne el.

Szóval a Lázár időmérő szerkezete bagatell tétel, nyári nagyvakáció – hát a többi az inkább hó és halál... És fogadjunk, hogy nem merem odaírni, ide, a végére, hogy sok év tapasztalata szerint a tél után tavasz jó. Vesztettem. ■